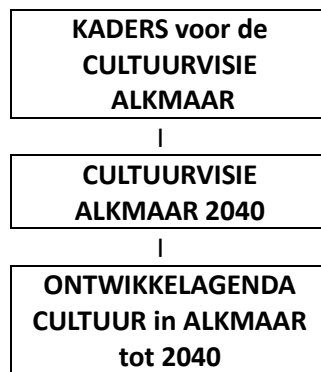


KADERS VOOR DE CULTUURVISIE ALKMAAR



Voorwoord

In het coalitieakkoord 'Vertrouwen in Alkmaar. Verschil mag er zijn' is opgenomen dat een nieuwe Cultuurvisie wordt opgesteld. De Cultuurvisie van 2016, genaamd "2020 Vision", biedt nog steeds houvast, maar verdient uitbreiding en vernieuwing.

Bureau Blueyard heeft in opdracht van de gemeente Alkmaar een onderzoek naar de cultuur in Alkmaar ingesteld en de resultaten daarvan vastgelegd in de *Alkmaar Cultuurverkenning 2024*. (<https://www.alkmaar.nl/Cultuurvisie2040/>). Voor de Cultuurvisie hebben we uit deze rapportage met name de adviezen overgenomen die passen in het coalitieakkoord en bevestigd worden door eigen onderzoeken.

Zo zijn er verbeteringen nodig, bijvoorbeeld omdat de zalen te vaak en meteen al na opening van de inschrijving vol zijn, zodat inwoners naar elders gaan om een bepaalde voorstelling of concert te zien. Het aanbod bedient ook niet alle groepen, zoals jongeren. Het aanbod op het gebied van podiumkunsten is geweldig, maar bij beeldende kunsten zijn de mogelijkheden beperkter.

Daarnaast verdient het cultuurbeleid aanpassing omdat Alkmaar groeit en veel nieuwe inwoners verwelkomt. Ook zijn inwoners sinds de laatste Cultuurvisie veranderd en zullen zij blijven veranderen. Zo is de vraag naar cultuuraanbod gegroeid en zal verder toenemen als Alkmaar in 2040 groeit met 15.000 woningen en met nog 30.000 inwoners die van dit aanbod gebruik willen maken.

Om voldoende ruimte te geven aan cultuur, om Alkmaar nog aantrekkelijker te maken en om cultuur bereikbaar te maken voor alle Alkmaarders en voor de bezoekers van Alkmaar, centrum van de regio, is een aangepast cultuurbeleid nodig, dat in de jaren tot 2040 wordt uitgevoerd. Daarin speelt de betekeniscirkel van Blueyard een belangrijke rol: een investering in cultuur is ook een investering in de welvaart en het welzijn van Alkmaar.

Voor deze kaders is een uitgebreid participatieproces doorlopen, om het draagvlak zo groot mogelijk te maken.

Voor al het toekomstige werk liggen deze 'Kaders voor de Cultuurvisie Alkmaar' voor u. Die leiden tot de 'Cultuurvisie Alkmaar 2040', waarin niet alleen een richting wordt aangegeven voor het creëren van investering in ruimte, maar zeker ook in beleid, zoals de brede cultuur in onze dorpen en wijken en kansen en mogelijkheden voor jongeren en makers (kunstenaars). Deze Cultuurvisie wordt uitgewerkt in de 'Ontwikkelagenda Cultuur in Alkmaar tot 2040'. Het werk dat we hiervoor moeten doen is een taak voor ons allen, omdat cultuur voor iedereen is.

Anjo van de Ven

1. Algemeen kader

- Het Coalitieakkoord 'Vertrouwen in Alkmaar. Verschil mag er zijn' onderkent het belang van kunst en cultuur, hetgeen naar voren komt in het voornemen een langetermijnvisie voor kunst en cultuur met een investeringsplan op te stellen. Daarnaast is beleid nodig voor makers, cultuureducatie en betere spreiding van culturele activiteiten in de dorpen en wijken.

2. Denkkaders

- Wij hanteren de betekenissencirkel van Blueyard. Deze maakt duidelijk dat een investering in cultuur een investering in welvaart en welzijn van Alkmaar betekent.
- Centrumstad Alkmaar is het energieke hart van Noord Holland Noord en fungeert als magneet (aantrekkingskracht), markt (plek van samenkomst) en motor (energie voor vooruitgang) in de regio. Daar speelt het cultuurbeleid op in.
- Met de groei van Alkmaar neemt de vraag naar het nu al drukbezochte cultuuraanbod van Bibliotheek Alkmaar en Artiance, Stedelijk Museum Alkmaar, Theater de Vest, Podium Victorie, Filmhuis Alkmaar, Kunstuitleen Alkmaar, Grafisch Atelier Alkmaar en Karavaan toe. We noemen dit het brede cultuuraanbod, dat centraal staat in het nieuwe cultuurbeleid.

3. Inhoudelijke kaders

- Voor het brede cultuurbeleid is nu al te weinig ruimte (bijna 3000 m2). Volgens de rekentool voor Alkmaar neemt bij 15.000 extra woningen het ruimtetekort toe (ruim 8.000 m2). Om dit op te vangen, werken we een scenario uit waarin Stedelijk Museum Alkmaar, Theater De Vest, Kunstuitleen Alkmaar en mogelijk een deel van Artiance aan het Canadaplein zijn gevestigd en Podium Victorie, Filmhuis Alkmaar en ABC Huis (bibliotheek en geheel of gedeeltelijk Artiance) in Overstad. Deze uitwerking leggen we voor aan de Raad.
- We borgen goede huisvesting en de kwaliteit van podia en presentatieruimten in wijken en dorpen voor culturele instellingen en (amateurkunst)verenigingen.
- Makers zijn belangrijk voor een vitaal en innovatief Alkmaar. We werken aan een levendig vestigingsklimaat voor makers door een aanbod aan ruimte, begeleiding, interactie en opleiding. Broedplaatsen dragen bij aan een verbetering van het stedelijk cultureel klimaat.
- Jongeren zijn belangrijk voor het Alkmaar van 2040. We richten ons op jongerencultuur, zodat ze hier willen blijven en bijdragen aan stad en dorpen.
- We borgen de kwaliteit van het aanbod aan cultuureducatie en talentontwikkeling bij wijzigingen in de financiering van het Rijk.
- We maken cultuur voor iedereen bereikbaar door verenigingen en informele netwerken te ondersteunen en het werk voor vrijwilligers aantrekkelijker te maken.
- Alkmaarders waarderen kunst in de openbare ruimte. We stimuleren meer aanbod langs het Alkmaars Kanaal en in het centrum, wijken en dorpen.

4. Proceskaders

- Voor een succesvol beleid is het belangrijk te weten wat Alkmaarders willen. Daarom zijn deze kaders tot stand gekomen na een breed en diep participatieproces. Dat is ook de basis bij de uitwerking.
- Het nieuwe cultuurbeleid leggen we vast in de 'Cultuurvisie Alkmaar 2040' en voeren we uit met een gefaseerde 'Ontwikkelagenda Cultuur in Alkmaar tot 2040'. Aan de hand van de

ontwikkelagenda wordt gemonitord en waar nodig geanticipeerd op het te realiseren aantal nieuwe woningen, in Alkmaar en in de regio, waarbij we de aloude centrumfunctie van Alkmaar betrekken. Hierbij houden we rekening met het gegeven dat, vanwege grotere bijdragen van het Rijk, bij groei van het inwonersaantal het financieringsperspectief voor capaciteitsuitbreidingen verbetert.

1. ALGEMEEN KADER

1.1. Het Coalitieakkoord ‘Vertrouwen in Alkmaar. Verschil mag er zijn’ onderkent het belang van kunst en cultuur, hetgeen naar voren komt in het voornemen een langetermijnvisie voor kunst en cultuur met een investeringsplan op te stellen. Daarnaast is beleid nodig voor makers, cultuureducatie en betere spreiding van culturele activiteiten in de dorpen en wijken. In het coalitieakkoord is het volgende opgenomen:

- We reserveren jaarlijks een budget van € 200.000,-. Hiervan is € 100.000,- voor het Makersfonds en € 100.000,- voor amateurkunst;
- We verspreiden culturele activiteiten, met voldoende aandacht voor Alkmaar Noord en de dorpen;
- We borgen goede huisvesting voor culturele instellingen en verenigingen;
- We stellen een langetermijnvisie op voor kunst en cultuur in relatie tot de groei van de stad en de ontwikkeling van de dorpen. Alkmaar 2040.
- Onderdeel van deze visie is een investeringsplan voor de toekomst. Niet alleen voor de grote instellingen, maar ook voor verdere versterking van het culturele leven in onze gemeente.
- Er is ruimte nodig voor kunstenaars en makers. Een gemeente met de omvang van Alkmaar kan niet zonder broedplaatsen en plekken waar makers terecht kunnen. Broedplaatsen dragen bij aan een verbetering van het stedelijke cultureel klimaat.
- We investeren in goede en brede cultuureducatie. Dit doen we via onderwijs en langs andere wegen, voor alle leeftijden en alle culturen.

2. DENKKADERS

2.1. Wij hanteren de betekeniscirkel van Blueyard. Deze maakt duidelijk dat een investering in cultuur een investering in welvaart en welzijn van Alkmaar betekent.

Een eenduidige definitie van het begrip ‘cultuur’ is lastig te formuleren. De definitie van cultuur, wordt vooral bepaald door het perspectief van de opsteller: waar richt deze zich op? En wat is de betekenis ervan? In deze Kaders hanteren we twee definities:

Algemene definitie

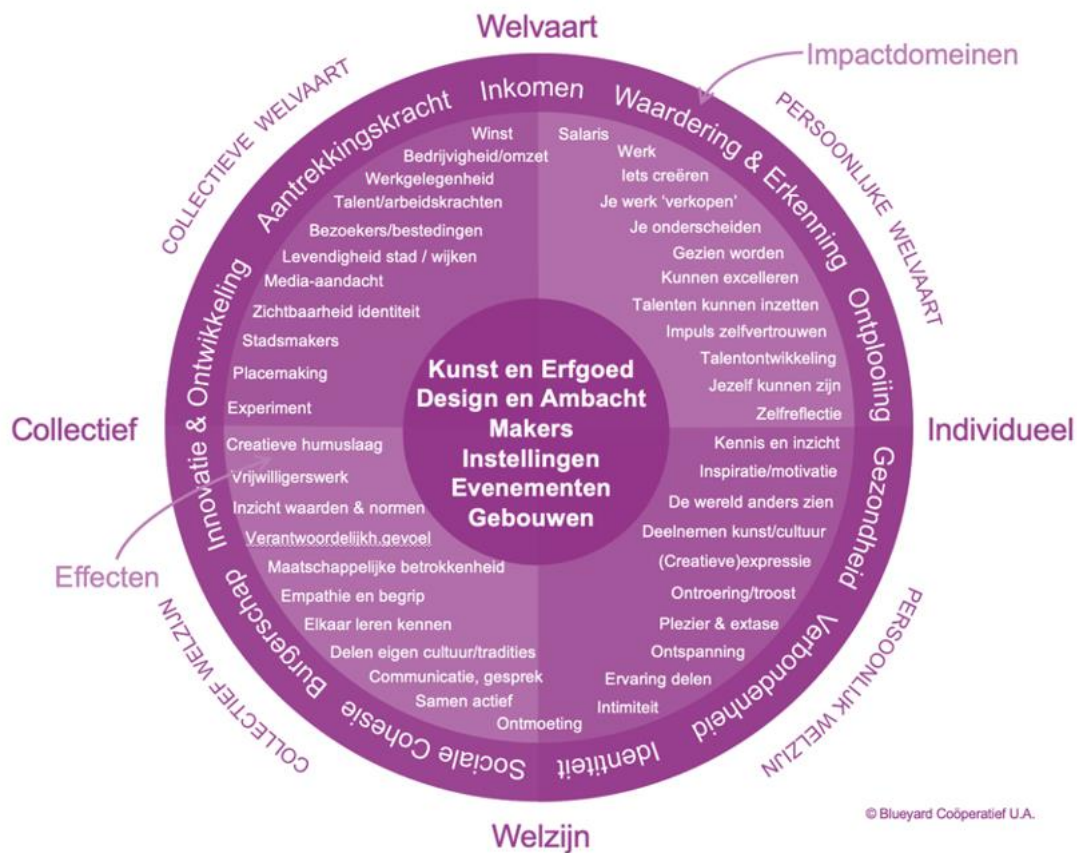
Cultuur als de manier waarop mensen met elkaar in gemeenschappen samenleven. In een gezin, een wijk of dorp, stad of land. Het gaat over hoe mensen met elkaar omgaan, hoe zij zich verhouden tot bijvoorbeeld elkaar, de natuur, het leven en de dood en over wat ze goed en slecht vinden.

Specifieke definitie

Cultuur is hier de creatieve uiting van de manier van samenleven en gaat over de verschillende kunstvormen, zoals beeldende kunst, muziek, dans, toneel, letteren, media, de combinaties van kunstvormen en materieel en immaterieel erfgoed.

Voor deze Kaders zijn beide definities belangrijk. De verschillende kunstvormen en ons cultureel erfgoed zijn enerzijds een uiting van de manier waarop we samenleven (en in het verleden samenleefden), en zijn tegelijkertijd inspirerend en daarmee van grote invloed op de manier van samenleven.

Kunst heeft een grote betekenis voor iedereen die ermee in aanraking komt. Maar waar bestaat die betekenis concreet uit? In de verkenning van Blueyard speelt de betekeniscirkel een belangrijke rol. In deze cirkel is de betekenis van kunst afhankelijk van de vorm.



In de betekeniscirkel zijn in de kernbegrippen opgenomen: kunst en erfgoed, design en ambacht, makers, instellingen, evenementen en gebouwen. Een bezoek aan een museum heeft een ander effect op mensen dan het bezoeken van een urban festival. Daarmee verandert ook de betekenis.

Om de binnencirkel staan de effecten die met kunst te bereiken zijn. De opgenomen effecten zijn van tijdelijke aard en duren zolang die kunstvorm aandacht krijgt. Voorbeelden zijn levendigheid van de stad, wijken en dorpen, placemaking, ontspanning en creatieve expressie. Allemaal veranderingen te bereiken op korte termijn, waarneembaar en meetbaar.

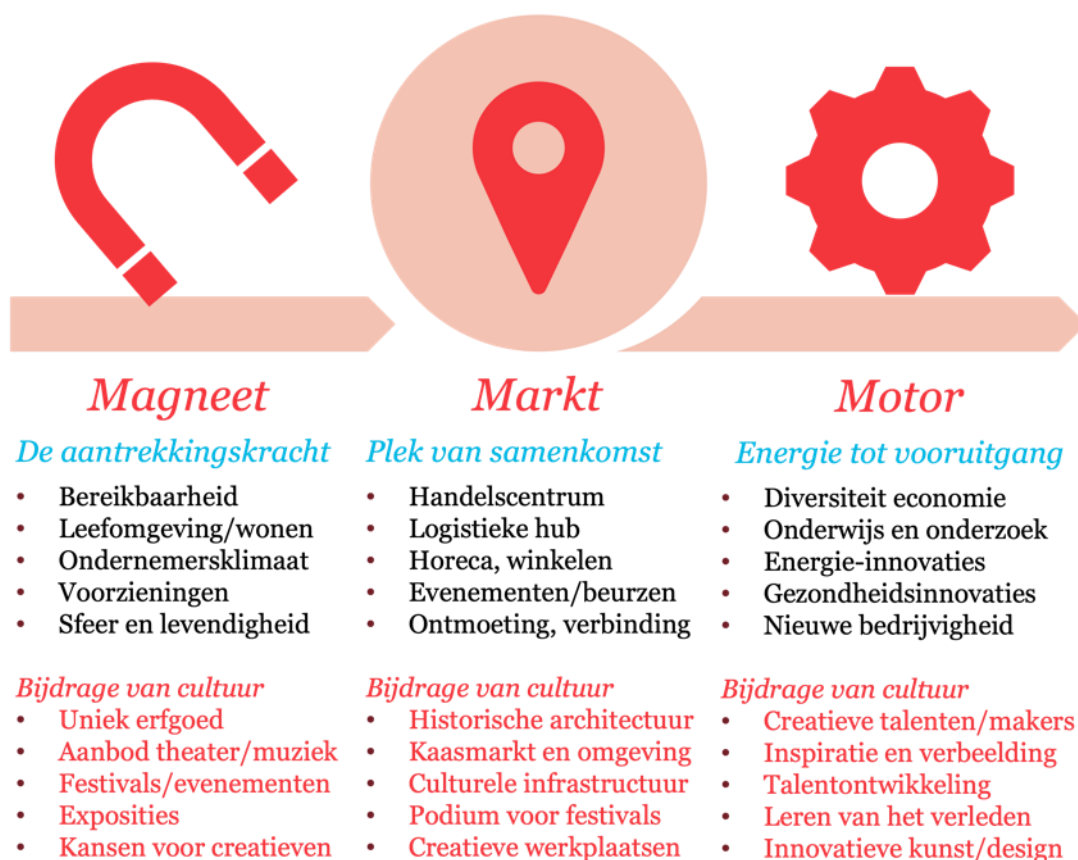
Van een andere orde zijn blijvende veranderingen in de buitenste ring, in de Alkmaar Cultuurverkenning 2024 'impact' genoemd. Je kunt blijvende veranderingen 'aannemelijk' maken met behulp van bredere onderzoeken en door te kijken naar de effecten van tijdelijke aard. Cultuur is immers niet alleen op zichzelf belangrijk, maar ook in te zetten voor het algemeen welzijn en de welvaart van de Alkmaarders in 2040. We zien in de buitenrand van de cirkel daarom tien blijvende veranderingen die voor Alkmaar tot 2040 van betekenis kunnen zijn. Het zijn voorbeelden waaraan cultuur in Alkmaar kan bijdragen, van meer waardering en ontplooiing tot een grotere aantrekkingskracht en een goede beloning.

In de begrippen buiten de cirkel staat aangegeven welke blijvende veranderingen meer collectief of juist meer individueel zijn en welke meer betrekking hebben op welvaart of welzijn.

Bij de afwegingen voor het investeren in cultuur spelen blijvende veranderingen een grotere rol dan tijdelijke effecten.

2.2. Centrumstad Alkmaar is het energieke hart van Noord Holland Noord en fungeert als magneet (aantrekkingskracht), markt (plek van samenkomst) en motor (energie voor vooruitgang) in de regio. Daar speelt het cultuurbeleid op in.

Een heldere positionering van Alkmaar in de regio is een belangrijke factor voor het bepalen van de richting van het cultuurbeleid. Hoe je ook naar de toekomst kijkt, in alle gevallen zal Alkmaar één duidelijke positie innemen. Namelijk de positie die het al 900 jaar inneemt: die van het *energieke hart*; het energieke hart van Noord-Holland Noord. Blueyard ziet dat Alkmaar vanuit die centrale positie al eeuwen lang drie *kernfuncties* vervult: magneet, markt en motor voor de wijde regio.



De centrale positie van Alkmaar brengt dus een rijk en breed kunst- en culturaanbod met zich mee. Dat aanbod kan bestaan omdat het niet alleen voor de eigen inwoners is. In de omringende gemeenten is het aanbod vaak heel lokaal gericht en het bereik beperkt, en dat zie je ook terug in de kwaliteit én de betekenis voor die gemeenten. Blueyard verwacht dat de culturele centrumfunctie ook vanuit het rijk financieel extra gefaciliteerd zal blijven worden, bijvoorbeeld via de onlangs verkregen status van Cultuurregio en het nieuwe, meer regionaal opgezette financieringsvoorstel van de Raad voor Cultuur.

2.3. Met de groei van Alkmaar neemt de vraag naar het nu al drukbezochte cultuuraanbod van Bibliotheek Alkmaar en Artiance, Stedelijk Museum Alkmaar, Theater de Vest, Podium Victorie, Filmhuis Alkmaar, Kunstuitleen Alkmaar, Grafisch Atelier Alkmaar en Karavaan toe. We noemen dit het brede cultuuraanbod, dat centraal staat in het nieuwe cultuurbeleid.

In de periode tot 2040 zal het aantal woningen en daarmee het aantal inwoners flink groeien en daarmee het gebruik van het brede cultuuraanbod dat door de stedelijke voorzieningen wordt geboden. Dat geeft mogelijkheden voor nog meer en diverser aanbod, omdat meer inwoners ook meer tickets kopen.

Het is van groot belang daar nu al op in te spelen, zodat daardoor noodzakelijke aanpassingen, met name in de beschikbare ruimte, gereed zijn als die nieuwe inwoners er zijn. De bevolkingsgroei is al begonnen en dat zal in de komende jaren toenemen. In de komende jaren wordt die groei zodanig dat het zichtbaar wordt in een nog grotere vraag naar cultuur.

3. INHOUDELIJKE KADERS

3.1. Voor het brede cultuurbeleid is nu al te weinig ruimte (bijna 3000 m²). Volgens de rekentool voor Alkmaar neemt bij 15.000 extra woningen het ruimtetekort toe (ruim 8.000 m²). Om dit op te vangen, werken we een scenario uit waarin Stedelijk Museum Alkmaar, Theater De Vest en Kunstuitleen Alkmaar aan het Canadaplein zijn gevestigd en Podium Victorie, Filmhuis Alkmaar en het ABC Huis, geheel of gedeeltelijk, een locatie krijgt in Overstad. Deze uitwerking leggen we voor aan de Raad.

Alkmaar heeft stedelijke culturele voorzieningen in het centrum die een breed aanbod hebben voor alle inwoners van de regio. De grote voorzieningen die zich richten op het brede aanbod zijn ABC Huis met bibliotheek en Artiance, Stedelijk Museum en Theater De Vest en Grote Kerk aan het Canadaplein en Filmhuis Alkmaar en Podium Victorie in Overstad.

Overige voorzieningen zijn Karavaan in De Drukkerij en het Grafische Atelier en Kunstuitleen Alkmaar in binnenstad.

Knelpunten

Sinds 2018, de opening van Podium Victorie, is geen sprake meer geweest van toename van de ruimte voor de stedelijke culturele voorzieningen voor het brede aanbod, terwijl de vraag sinds die tijd wel is gegroeid. Dat geeft nu al aanzienlijk knelpunten die zullen toenemen door groei van de bevolking.

- ABC huis: Artiance werkt met wachtlijsten door gebrek aan beschikbare cursus-/lesruimte. Er is gebrek aan betaalbare oefenruimten voor gezelschappen, atelierruimte en betaalbare presentatieruimte. De bibliotheek heeft momenteel al gebrek aan studieplekken en mist ruimte voor makers, programmering van activiteiten en vergaderingen. Voor het oplossen van de huidige knelpunten en om de groei op te vangen is een uitbreiding van 2400 m² in het centrum nodig bovenop de huidige 5300 m².
- Filmhuis Alkmaar kampt met tekort aan ruimte om de sterk gestegen bezoekersaantallen te bedienen. Om de capaciteit te optimaliseren is het aantal vertoningen in de drie zalen al gemaximaliseerd naar vijf per dag, waarbij de vertoningen in de namiddag en avond veelal uitverkopen. De druk op bezoekersvoorzieningen is te groot geworden voor een goede publieksbeleving. Daarnaast loopt het huurcontract in 2030 af en kan waarschijnlijk niet meer worden verlengd. Een dan noodzakelijke nieuwe accommodatie heeft een oppervlakte van 2000 m².
- Karavaan signaleert een grote vraag vanuit makers in de podiumkunsten naar maak- en repetitieruimte, waaraan met de huidige ruimtes in de Drukkerij en Voltastraat niet kan worden voldaan. Die ruimte kan worden gevonden door een zaal toe te voegen in de ruimte van de Pershal van de Drukkerij.
- Kunstuitleen Alkmaar is gevestigd in de Ambachtsschool aan de Bergerweg 1. Dat adres ligt niet in de loop van bezoekers aan het centrum. Om in te spelen op de landelijke trend dat instellingen voor kunstuitleen zich meer richten op het exposeren van kunst van plaatselijke

kunstenaars is meer ruimte nodig. Bij elkaar genomen vraagt dit om een meer centraal gelegen en grotere huisvesting.

- Podium Victorie is beperkt in zijn programmering door de beperkte capaciteit van de zalen en laat daardoor publiek liggen dat voor het betreffende aanbod naar elders reist, terwijl Alkmaar voor popmuziek de regionale centrumfunctie inneemt. Die kan worden gevonden in een nieuw te bouwen accommodatie als het Sportpaleis
- Stedelijk Museum Alkmaar trok in 2023 een recordaantal bezoekers (ruim 80.000). Het museum heeft de ambitie meer aandacht aan hedendaagse beeldende kunst te besteden, maar het ontbreekt daarvoor aan expositieruimte. In de tentoonstellingsprogrammering 'bevechten' de verschillende collecties en ambities elkaar. Daarnaast ontbreekt het aan ruimtes voor groepsontvangsten. Het museum kan daaraan tegemoet komen met een uitbreiding van 2.100 m² bij de huidige 4.200 m²
- Theater De Vest bereikte in 2023 een recordaantal bezoekers en verkoopt het brede aanbod doorgaans meteen uit, waardoor publiek dat meer op de korte termijn tickets wil boeken, zelden terecht kan. De Vest is beperkt in zijn programmering door de huidige capaciteit van de grote zaal en laat daardoor publiek liggen dat voor het betreffende aanbod naar elders reist. Er mist een kleine vlakke vloerzaal van 100 stoelen.

Berekenen van ruimte voor stedelijk voorzieningen

De bovenstaande knelpunten kunnen worden opgelost met meer ruimte. Om de vraag naar ruimte te kunnen bepalen heeft Alkmaar een rekentool van Sprinco en Stipo doorontwikkeld die de ruimtelijk consequenties voor voorzieningen bij groei van het aantal woningen aangeeft.

De rekentool Sprinco en Stipo gaat uit van een toename van 8.115 m². Dit resultaat valt lager uit, omdat de rekentool werkt met een gemiddelde van Alkmaar, Gouda en Amersfoort. Als we de gewenste toename berekenen met het kengetal van Alkmaar, dan komt de groei op 8.415 m².

Naast de rekentool van Alkmaar heeft Blueyard een eigen methode ontwikkeld door te inventariseren welke ruimte nodig is voor voorzieningen in andere steden. Voor de grote steden wordt het ruimtebeslag per huishouden aangehouden. Omdat daar veel eenpersoonshuishoudens zijn en in Alkmaar minder, is dat omgerekend naar de ruimte per inwoner.

Deze uitkomsten van deze twee methoden ontlopen elkaar niet veel. Die van Blueyard geeft aan dat er op dit moment een tekort is van 2.900 m² bij het huidige inwonertal. De in het voorgaande gemelde knelpunten bevestigen dit tekort.

In totaal is dus in 2040 een oppervlakte van 2.900 m² voor het oplossen van huidige knelpunten plus een oppervlakte van 8.415 m² voor de inwonersgroei nodig. Bij elkaar is dit 11.315 m².

Voor een verdere uitwerking van de berekeningen wordt verwezen naar de 'Alkmaar Cultuurverkenning 2024', p. 113-116.

Scenario's

Uit het voorgaande blijkt dat voor vier instellingen meer ruimte nodig is in Overstad of het Canadaplein: ABC Huis, museum, theater en filmhuis. De kunstuitleen heeft een meer centraal gelegen plek nodig.

Het Canadaplein biedt onvoldoende ruimte in vierkante meters om uit te breiden. Dat betekent dat voor een van de daar aanwezige instellingen in Overstad een plek wordt gezocht. Het verplaatsen van het theater en het museum zou de herhuisvesting onnodig duur maken, vanwege de specifieke installaties die voor dergelijke instellingen belangrijk zijn. Daarbij speelt mee dat er een samenhang is tussen het museum en het historische hart van Alkmaar en dat de programmering van Theater Vest en de Grote kerk in één hand is. Daarmee blijft de (al dan niet gedeeltelijke) verplaatsing van het ABC Huis, naar het nieuwe centrumdeel Overstad als beste mogelijkheid over.

In opdracht van de gemeente Alkmaar heeft Bureau BBN twee scenario's voor de stedelijke culturele voorzieningen verder uitgewerkt. De rapportage van BBN is in te zien bij de griffie.

Scenario 1

Hierin zijn het museum, de kunstuitleen, het filmhuis en het huidige deel van het theater aan het Canadaplein gedacht en het ABC Huis en de grote theaterzaal in Overstad. De vrijgekomen ruimte van het ABC Huis wordt gebruikt voor de uitbreiding van het museum en het filmhuis. Dit betekent voor het theater een tweede locatie, waarvoor ter plaatse identieke voorzieningen nodig zijn. Werken op twee locaties verslechtert de exploitatie van het theater.

Scenario 2

Ook in dit scenario blijven het museum en het theater aan het Canadaplein en krijgt het ABC Huis, geheel of gedeeltelijk een locatie in Overstad. Maar nu komt een grote zaal voor het theater tot stand door inbouw van balkons in de bestaande zaal en wordt de vrijgekomen ruimte door een geheel, of gedeeltelijke verplaatsing van het ABC Huis gebruikt voor een theaterzaal voor honderd stoelen. voor de uitbreiding van het museum en een betere plek voor de kunstuitleen.

Het tweede scenario krijgt de voorkeur omdat het een praktischere werkwijze voor het theater mogelijk maakt en beduidend goedkoper is.

Het tweede scenario werken we in de Cultuurvisie verder uit en leggen deze uitwerking aan de raad voor.

3.2. We borgen goede huisvesting en de kwaliteit van podia en presentatieruimten in wijken en dorpen voor culturele instellingen en (amateurkunst) verenigingen.

Veel wijken liggen dicht tegen het centrum aan, zodat inwoners gebruik kunnen maken van de stedelijke voorzieningen. Toch is daar en in de andere wijken en in de dorpen sprake van een aantal knelpunten:

Wijken

In Alkmaar Noord is onvoldoende ruimte in de wijk voor podiumkunsten en de presentatie van beeldende kunst. Op dit moment zijn het multifunctionele kerkelijk centrum De Blijde Mare en de wijkcentra Mare Nostrum, De Rietschoot en De Daalder beschikbaar. De Blijde Mare biedt onderdak aan een aantal muziekverenigingen. Mare Nostrum richt zich met name op sociaal-culturele activiteiten, maar biedt ook ruimte voor dans, koren en beeldende kunst. Deze accommodaties zijn onvoldoende ingericht en te klein voor de presentatie van podiumkunsten en van beeldende kunst.

Voor het ABC-huis geldt dat door een al bestaande grotere vraag en de te verwachten groei van de bevolking in de bibliotheekvestigingen in de wijken knelpunten zullen ontstaan. Ze staan nu al onder druk. Zo is in Oudorp een kleine vestiging met beperkte openingstijden en service. Door de verwachte toename aan woningen langs het kanaal bij het bedrijventerrein zal het huidige pand op termijn niet

meer aan de vraag kunnen voldoen. Hetzelfde geldt voor vestiging Overdie. Vestiging De Mare bedient nu al een groot werkgebied. Wanneer het aantal bewoners door nieuwbouw in Viaanse Molen/RWZI toeneemt, is een uitbreiding van deze vestiging noodzakelijk. Artiance is in toenemende mate actief in en om de verschillende vestigingen van de bibliotheek. De vestigingen moeten daarvoor voldoende uitgerust zijn.

Dorpen

In de voormalige gemeente Schermer heeft de bibliotheek alleen een servicepunt. Voor bewoners van deze kernen is de afstand naar een andere vestiging meer dan vijf kilometer. Een kleine buurtvestiging in Stompetoren brengt daarin verbetering.

Er is een gebrek aan goed uitgeruste podia in de dorpen. In veel van de dorpen wordt in de kerk geprogrammeerd, maar ook daar ontbreekt het aan professioneel licht en geluid en voor sommige kunstvormen is de akoestiek niet geschikt. Vanwege de grotere publiekscapaciteit wordt dan uitgeweken naar de theaterzaal van hotel De Rijper Eilanden, maar die heeft ook technische beperkingen. Er is behoefte aan een goed uitgeruste ruimten waar zowel amateurverenigingen gebruik van maken als professionals voor hun repetities en optredens.

Dat tekort aan goed uitgeruste podia geldt ook voor de Schermer, waar de Grote Kerk in Schermerhorn een programma aanbiedt met theater, film, beeldende kunst en muziek en in Stompetoren waar de kerk is verkocht aan een erfgoedontwikkelaar, die een plek wil bieden voor cultuur. Beide gebouwen hebben betere voorzieningen nodig om een volwaardige plek te worden in de culturele infrastructuur van de Schermer voor amateurkunst en professionele activiteiten.

3.3. Makers zijn belangrijk voor een vitaal en innovatief Alkmaar. We werken aan een levendig vestigingsklimaat voor makers door een aanbod aan ruimte, begeleiding, interactie en opleiding. Broedplaatsen dragen bij aan een verbetering van het stedelijk cultureel klimaat.

Creatieve makers zorgen voor bedrijvigheid en daarmee voor omzet en inkomen. Maar ook voor innovatie en ontwikkeling, onder meer met placemaking bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen tot woonwijken. Meer creatieve makers in de stad vergroten de aantrekkingskracht van Alkmaar en verbeteren het imago. Zij stimuleren talentontwikkeling en ontplooiing.

Voor podiumkunsten heeft Alkmaar zich de laatste jaren ingespannen om het werkklimaat voor makers te versterken. En met resultaat: een groeiend aantal makers is in Alkmaar en de regio actief. En het gaat daarbij niet alleen om theater en dans, maar ook om muziektheater, beeldend theater en allerlei crossovers met andere genres en met nieuwe technieken zoals Virtual en Argumented Reality.

Jonge en beginnende professionele makers ervaren in Alkmaar veel mogelijkheden. Ze ervaren bij de gemeente veel benaderbaarheid en enthousiasme, bij potentiële partners een bereidheid tot samenwerken en bij het publiek een nieuwsgierige, open houding. Daarnaast zijn er twee productiehuizen waar nieuwe makers terecht kunnen voor artistieke en zakelijke begeleiding: het vrij grote Makershuis Alkmaar in De Drukkerij in Alkmaar en het meer bescheiden productiehuis Hollandse Luchten in Fabrique Unique.

Bij deze groep makers is de vraag naar productieplekken, subsidies en begeleiding groter dan het aanbod. Er is weliswaar een ondersteuningsstructuur, maar die is (nog) niet stevig omdat de beide productiehuizen kampen met gebrek aan ruimte en geld.

Voor beeldende kunsten geldt dat in de regio Alkmaar veel kunstenaars wonen. In het netwerk van Kunstuitleen Alkmaar zijn circa 700 kunstenaars uit de regio Noord-Holland Noord bekend. Nadat ze hun kunstvakopleiding elders hebben gevolgd, trekken ze bij gebrek aan betaalbare woningen in de Randstad als tweede helft-twintiger naar Alkmaar en omgeving. Door de beperkte infrastructuur voor hedendaagse beeldende kunst dringt hun betekenis nog bij velen niet door. Zo is er geen vaste ruimte voor het presenteren van hedendaagse beeldende kunst. De knelpunten bij deze kunstvorm komen deels overeen met die van de podiumkunsten. Er is een groot gebrek aan atelierruimten. Makers van drukkunst kunnen terecht in het Grafisch Atelier Alkmaar voor betaalbare ateliers, begeleiding en verkoop. Kunstenaars in andere genres zijn voor gedeelde werkruimte met name aangewezen op De Drukkerij en de Gasfabriek. Maar die ruimte is zeer beperkt en relatief duur. Net als bij podiumkunsten is er behoefte aan begeleiding. Bij Artiance eindigt die met 21 jaar op en het Grafische atelier beperkt zich uiteraard tot drukkunst. Kunstuitleen Alkmaar probeert hier wel verschil in te maken door netwerkbijeenkomsten te organiseren, maar heeft niet de menskracht en middelen om kunstenaars verder te ondersteunen.

Alkmaar heeft potentie om een stad voor schrijfkunst te worden met aan de stad verbonden namen als Joost Zwagerman, Maria Tesselschade Roemers Visscher en Tuitje Bosboom Toussaint en ook dichters-beeldend kunstenaars als Lucebert. Daarom heeft Alkmaar stadsdichters als Margreet Schouwenaar en Maria Barnas in de afgelopen jaren en op dit moment Lonneke van Heugten. Andere initiatieven zijn ook op schrijfkunst gericht als Reuring in de Alkenaar, de Dichterskring, het Dichtersgilde en de Joost Zwagerman Essayprijs.

Voor urban arts & sports neemt in Alkmaar en landelijk de aandacht toe en een aantal krijgt subsidie van het Rijk via de culturele basisinfrastructuur (BIS) van Nederland. Het gaat om een levensstijl die tot uiting kan komen in bijvoorbeeld hiphop en breakdance, dj-en, graffiti, fashion, en spoken word, maar ook in BMX-en, skateboarden en straatvoetbal. De invloed van urban culture reikt ver, veel kunstvormen zijn er door beïnvloed. Hoewel van oorsprong geworteld in de ervaring van mensen met maatschappelijke problemen, wordt urban culture nu breder beoefend. Maar een stevige sociale component blijft aanwezig omdat initiatiefnemers vaak een enorme betrokkenheid hebben bij bijvoorbeeld jongeren met een kansarme achtergrond. In Alkmaar faciliteert bijvoorbeeld STRAAT! de urban arts & sports. Hiphop- en drum&bass-bandjes krijgen er een podium.

3.4. Jongeren zijn belangrijk voor het Alkmaar van 2040. We richten ons op jongerencultuur, zodat ze hier willen blijven en bijdragen aan stad en dorpen.

De omschrijving jongeren kan verschillend worden uitgelegd. In deze Kaders wordt onder jongeren ook de groep twintigers gerekend die nog bij hun ouders wonen of net een zelfstandige woning hebben gekregen. Jongerencultuur is belangrijk omdat ze een belangrijke rol spelen in Alkmaar en meer jongeren in de gemeente gaat de vergrijzing tegen.

Jongeren maken gebruik van het aanbod van onder Filmhuis Alkmaar, Podium Victorie, Theater De Vest, Hal25 en VUE. Vanwege de capaciteitsbeperkingen is het aanbod vaak uitverkocht en het is onvoldoende op de smaak van een groep jongeren gericht. Voor grootschalige concerten, dancefeesten en (outdoor) festivals reizen jongeren vaak naar Amsterdam, maar betreuren het dat in de regio Alkmaar zo weinig aanbod is.

Op een aantal plekken is al een aanbod voor jongeren. Hal 25 profileert zich bijvoorbeeld als de alternatieve culturele hotspot van Alkmaar. De hal staat bekend om zijn eclectische en experimentele programmering: vaak alternatieve muziekstromingen, maar ook grensverleggend theater en

beeldende kunst-installaties. Podium Victorie heeft structureel een programmering voor de leeftijd tussen de 15 en 30 jaar met een niche-aanbod zoals (post)punk, garage, metal, ambient en techno.

Stichting Cultuur Kartel draagt bij aan jongerencultuur tijdens Museumnacht. Met een op de doelgroep toegesneden programma en communicatie-aanpak ontving Museumnacht circa 1.500 jongeren per editie. Onder de vlag van STAD ontstonden bijvoorbeeld KunstKlub en Parallel. Stichting SafeSpace Alkmaar organiseert maandelijks bijeenkomsten en activiteiten voor lhbt+ jongeren van 18 tot 35 jaar met muzikale queerfeesten en filmvertoningen. De cultuör Shannah Telleman zet zich in voor activiteiten gericht op de Alkmaarse subculturen.

Voor een aantal jongeren zijn er te weinig plekken waar specifiek voor jonger publiek wordt geprogrammeerd en waar zij zich thuis voelen. Recent onderzoek (2024) van Shannah Telleman in opdracht van de gemeente Alkmaar onderstreept de 'mismatch': de gevestigde instellingen hebben moeite om jong publiek te bereiken en wat jongeren zoeken, vinden zij onvoldoende bij de gevestigde instellingen. Jongeren voelen zich wel thuis in netwerken, zoals in bandjescultuur.

3.5. We borgen de kwaliteit van het aanbod aan cultuureducatie en talentontwikkeling bij wijzigingen in de financiering van het Rijk.

In Alkmaar zijn, naast de scholen zelf, verschillende organisaties en individuen actief betrokken bij cultuureducatie en talentontwikkeling, zowel binnen als buiten de school. Sleutelspeler is Bureau CultuurPrimair, de educatieafdeling van het ABC Huis, dat optreedt als 'makelaar' tussen de vraag van de scholen en het aanbod van culturele organisaties en vakleerkrachten, en dat scholen begeleidt bij het integreren van cultuur in het curriculum.

Cultuuraanbod op scholen

Van Bureau CultuurPrimair kopen scholen cultuureducatie in op basis van een menu. Jaarlijks organiseert Bureau CultuurPrimair een bijeenkomst tussen de scholen en de culturele aanbieders voor afstemming tussen vraag en aanbod. Ook biedt Artiance naschoolse activiteiten op scholen, die kunnen intekenen op verschillende disciplines.

Via de Brede Regeling Combinatiefuncties (nu SPUK/GA) kunnen scholen vakdocenten inzetten, waarvoor Bureau CultuurPrimair de middelen beheert en de docenten aan de scholen koppelt. Deze regeling verbindt deelname aan sport en cultuur met ten minste één andere sector, zoals de zorg of het onderwijs. Gemeenten gebruiken deze middelen voor de inzet van cultuurcoaches, combinatiefunctionarissen onderwijs, beweegcoaches en buurtsportcoaches. Het Rijk betaalt 40% van de kosten en de gemeente de rest.

De landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit is erop gericht cultuuronderwijs op scholen kwalitatief te versterken en te verankeren. Voor Alkmaar en een klein deel van de omliggende regio is Bureau CultuurPrimair penvoerder, wat inhoudt dat het bureau de financiering aanvraagt bij Fonds voor Cultuurparticipatie en deze gebruikt om de verbinding te maken tussen scholen en het lokale of regionale culturele veld. Bij deze regeling staat de deskundigheidsbevordering van de eigen groepsleerkrachten centraal. Zij gaan zelf lesgeven.

In 2020 tekenden meer dan 25 vertegenwoordigers van scholenkoepels, culturele instellingen en muziekscholen in Noord-Holland Noord een MuziekAkkoord, een samenwerkingsverband dat zich inzet voor structureel muziekonderwijs op basisscholen. Met ingang van 2023 heeft de landelijke organisatie Meer muziek in de Klas de samenwerkingsverbanden gevraagd om de werking van het

akkoord te verbreden van uitsluitend muziek naar alle kunstdisciplines, en om daarbij ook de aansluiting te maken naar het voortgezet onderwijs.

De landelijke regeling School en Omgeving 2023-2025 richt zich op kansengelijkheid. Alleen schoolvestigingen in kwetsbare wijken, met relatief veel leerlingen die een onderwijsachterstand of kansenachterstand hebben, komen voor deze regeling in aanmerking. Deze heeft als doel meer leerlingen een stimulerend buitenschools cultuuraanbod te bieden, voor een 'rijke' schooldag. Kunstonderwijs is een van de belangrijkste factoren in het creëren van gelijke kansen voor kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status of als er sprake is van minder makkelijk leren door bijvoorbeeld dyslexie.

Bureau CultuurPrimair ziet dat scholen in Alkmaar in toenemende mate gebruikmaken van het aanbod. In 2023 kochten maar liefst 58 scholen via de website van Bureau CultuurPrimair culturele activiteiten in, op 25 scholen zijn cultuurcoaches actief en 35 scholen nemen deel aan Cultuur met Kwaliteit.

Een grote zorg is het tijdelijke karakter van de verschillende regelingen. Om de bereikte resultaten niet teniet te doen hebben scholen behoefte aan continuïteit, terwijl de subsidie tijdelijk is. Waarschijnlijk komen de middelen van het Rijk gestort in de algemene uitkering. In dat geval bestemd Alkmaar die voor cultuureducatie en talentontwikkeling.

Omdat scholen een druk programma hebben, kiezen ze vanuit het cultuurmenu graag voor activiteiten die op de school zelf plaatsvinden. Dat geldt in sterkere mate voor scholen in de dorpen omdat het voor hen is een uitdaging om met de leerlingen naar het centrum van Alkmaar te komen voor museum of theater.

Wie zich in een bepaalde discipline verder wil ontwikkelen in de richting van een professionele carrière kan in Alkmaar niet bij een culturele of creatieve opleiding terecht. Door centralisatie zijn het conservatorium en andere kunstvakopleidingen uit Alkmaar vertrokken. Om te voorkomen dat al het talent naar elders verhuist is een eigen aanbod een oplossing.

Het leeuwendeel van de mogelijkheden voor talentontwikkeling in Alkmaar betreft de podiumkunsten. Bijvoorbeeld Podium Victorie heeft verschillende activiteiten op het gebied van talentontwikkeling, variërend van open podia tot de begeleiding van een korte tournee. De meest substantiële vorm van talentontwikkeling is de tweejarige vooropleiding van Artiance van waaruit talent door kan stromen naar een conservatorium of kleinkunstopleiding. Op het gebied van film is het Filmhuis Alkmaar in toenemende mate actief. Het Filmhuis organiseerde al workshops en masterclasses, een talenttraject en een open podium, en heeft onlangs besloten om dat aanbod uit te breiden tot een volwaardig talentontwikkelingsprogramma. Daarmee gaat het Filmhuis als officiële 'Talenthub' een regiofunctie vervullen voor beginnend filmtalent in Noord-Holland Noord

Positieve ontwikkeling is de samenwerking van een aantal centra voor de kunsten in Noord-Holland met als doel tot een nieuwe infrastructuur voor talentontwikkeling te komen

3.6. We maken cultuur voor iedereen bereikbaar door verenigingen en informele netwerken te ondersteunen en het werk voor vrijwilligers aantrekkelijker te maken.

Verenigingen die het bedrijven van amateurkunst mogelijk maken zijn een pijler voor bereikbare cultuur. Dat blijkt ook uit de grote deelname. Wie dat in Alkmaar wil, kan kiezen uit een breed spectrum aan aanbieders. Er zijn vele tientallen podiumverenigingen actief, variërend van koren,

muziekverenigingen en dansscholen tot musical- en toneelverenigingen. En ook de beeldende disciplines zijn goed vertegenwoordigd. Het aanbod is ook heel divers. Bijvoorbeeld voor dans is veel keus met klassiek ballet, moderne dans, zumba, hiphop, street- en breakdance. Tot voor kort was er geen jeugdkoor meer, maar dat wordt nu opnieuw opgericht.

Binnen het ABC Huis heeft Artiance een breed aanbod aan lessen primair gericht op de leeftijd tot 21 jaar. Daarvoor wordt ook gebruik gemaakt van de bibliotheekvestigingen in wijken en dorpen. Daar wordt vraaggericht gewerkt, aansluitend bij de interesses en behoefte van de bewoners.

In de amateurkunst is duidelijk merkbaar dat het consumptiegedrag verandert. Er is wel interesse om dingen te leren, maar deelnemers willen zich veel minder dan voorheen committeren voor bijvoorbeeld een heel seizoen. Verenigingen en particuliere scholen spelen daarop in door bijvoorbeeld projecten aan te bieden of met strippenkaarten te werken. Daarnaast is de informeel georganiseerde kunstbeoefening in opkomst. Groepen mensen zoeken elkaar op om samen een project te organiseren en gaan daarna weer uit elkaar. Bandjes en urban initiatieven zijn daar voorbeelden van.

Als gevolg van deze tendensen is het voor verenigingen moeilijk om jonge leden aan zich te binden. Hetzelfde geldt voor het vinden van vrijwilligers die zich willen inzetten als bestuurslid of bij activiteiten. Zonder vrijwilligers zullen veel culturele activiteiten het moeilijk krijgen. Het is een opdracht aan alle betrokkenen om ze te koesteren.

3.7. Alkmaarders waarderen kunst in de openbare ruimte. We stimuleren meer aanbod langs het Alkmaars Kanaal en in het centrum, wijken en dorpen.

Kunst in de openbare ruimte is een belangrijk element voor een leefbare stad. Alkmaar streeft naar een gevarieerd, kwalitatief hoogstaand en door de hele gemeente heen verspreid kunstaanbod. Op dit moment bestaat dat uit meer dan 130 kunstwerken in een collectie. De percentageregeling biedt de mogelijkheid om via opdrachten nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte te plaatsen. Een kunstcommissie van drie kunstenaars adviseert de gemeente bij de procedures, die altijd samen met bewoners of andere belanghebbenden worden doorlopen.

Op dit moment is het zeker een kans om de percentageregeling in te zetten bij stedelijke opgaven zoals bij het programma Alkmaars kanaal. Een begin kan worden gemaakt met het Kanaalpark. Het idee is een soort Masterplan Kunst in de openbare ruimte te maken, een meerjarenplan dat inzicht geeft in de beste locaties voor kunst met het type kunst dat daar goed past. Een aansprekend praatstuk enthousiasmeert ontwikkelaars en geeft handvatten voor de planning.

Naast het Alkmaars Kanaal biedt de rest van Alkmaar nog volop mogelijkheden, waarbij niet alleen moet worden gedacht aan beelden of installaties, maar ook aan hedendaagse kunstvormen zoals street art met murals en graffiti, of combinaties van schrijf- en beeldende kunst, bijvoorbeeld op de locatie van het huidige Dichtersstraatje naast Theater De Vest.

4. PROCESKADERS

4.1. Voor een succesvol beleid is het belangrijk te weten wat Alkmaarders willen. Daarom zijn deze kaders tot stand gekomen na een breed en diep participatieproces. Dat is ook de basis voor de uitwerking.

Deze Kaders raken alle inwoners en bezoekers van Alkmaar omdat zowel in het centrum als in wijken en dorpen mensen wonen die aan cultuur deelnemen en voor wie cultuur van betekenis is. Spreiding van de participatie over de hele gemeente is dan ook vanzelfsprekend.

Het participatieproces bestond uit de volgende onderdelen:

Gemeentebrede Cultuurenquête

Via een goed verspreide en uitgebreide enquête hebben 497 Alkmaarders kunnen doorgeven wat zij van de cultuur in Alkmaar vinden en wat hun wensen zijn.

Culturele stadsbibliografie

Sociale Designer Roland Smit en Antropoloog Carine Middeldorp gingen op onderzoek uit in de verschillende wijken en dorpen. Door middel van interviews en observaties hebben zij de culturele wensen en behoeften verzameld en geanalyseerd.

Jongerenparticipatie

Stichting CultuurKartel en Stichting Talent And Dreams hebben in sessies twintigers gevraagd naar hun opmerkingen en wensen.

Verdiepende rondetafelgesprekken

Blueyard organiseerde verdiepende rondetafelgesprekken. Deze waren gericht op beeldende kunst, podiumkunsten, dorpen, amateurkunst, talentontwikkeling, alternatieve programmering, makers en broedplaatsen en urban arts.

Klankbordgroep

Een klankbordgroep werd gevraagd te reageren op vragen van Blueyard en op de onderzoeksresultaten.

De opbrengsten van het participatieproces worden in hoofdstuk 3 weergegeven van de Alkmaar Cultuurverkenning 2024. Uiteraard zijn de resultaten van de participatie leidend geweest voor deze Kaders en blijven dat bij de verdere uitwerking.

4.2. Het nieuwe cultuurbeleid leggen we vast in de ‘Cultuurvisie Alkmaar 2040’ en voeren we uit met een gefaseerde ‘Ontwikkelagenda Cultuur in Alkmaar tot 2040’. Aan de hand van de ontwikkelagenda wordt gemonitord en waar nodig geanticipeerd op het te realiseren aantal nieuwe woningen, in Alkmaar en in de regio, waarbij we de aloude centrumfunctie van Alkmaar betrekken. Hierbij houden we rekening met het gegeven dat, vanwege grotere bijdragen van het Rijk, bij groei van het inwonersaantal het financieringsperspectief voor capaciteitsuitbreidingen verbetert.

In de periode tot 2040 wordt gemonitord hoe de vraag naar het brede cultuuraanbod zich ontwikkelt in relatie tot de bevolkingsgroei van Alkmaar. Beiden zijn belangrijk omdat de typering van de vraag naar het brede cultuuraanbod samenhangt met de samenstelling van de Alkmaarse bevolking.

Volgens planning wordt de 'Cultuurvisie Alkmaar 2040' in december 2024 aan de raad voorgelegd en de 'Ontwikkelagenda Cultuur in Alkmaar tot 2040' in april 2025.